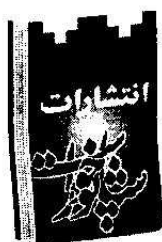

روان‌شناختی در کلام وحی

مؤلف

ابراهیم یعقوب‌زاده

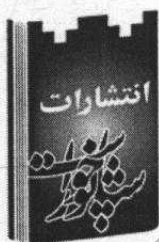

خرم‌آباد

انتشارات شاپور خواست

۱۳۹۹

حشرشناسه
 عنوان و نام پدیدآور : روان‌شناختی در کلام وحی / نویسنده: ابراهیم یعقوب‌زاده
 مشخصات نشر : خرم‌آباد: انتشارات شاپورخواست ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری : ۱۷۹ ص.
 شابک : ISBN: 978 - 600 - 260 - 494 - 1
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیفا
 موضوع : روان‌شناسی - جنبه‌های قرآنی
 موضوع : Psychology - Quranic teaching
 رده‌بندی کنگره : BP ۱۰۳/۲۵ :
 رده‌بندی دیویی : ۲۹۷/۱۵۸ :
 شماره کتاب‌شناسی ملی : ۶۰۴۷۸۲۳ :

روانشناختی در کلام وحی

مؤلف

ابراهیم یعقوب‌زاده

انتشارات شاپورخواست

خرم‌آباد، همراه: ۰۹۱۶۳۹۸۴۰۱۱

www.Shapour-khasht.ir

Email: info@shapour-khasht.ir

أمور رایانه‌ای: لیلا صیادبیرانوند- طرح جلد: سیدعلیرضا میراقداسی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه- نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹

چاپ روز

شابک: ۱-۴۹۴-۲۶۰-۶۰۰-۹۷۸

بها: ۲۵۰۰۰ تومان

فهرست

عنوان	صفحه
پیشگفتار	۱۳
فصل اول	
کلیات	
چیستی انس	۱۷
انس با قرآن	۱۸
مراتب انس با قرآن	۱۹
جایگاه ترویج انس با قرآن	۲۰
مقدمات انس با قرآن	۲۱
توانایی خواندن قرآن	۲۱
درک معنای ظاهری آیات قرآن	۲۲
توانایی تدبیر در آیات قرآن	۲۲
علاقه و محبت نسبت به خواندن قرآن و تدبیر در آن	۲۳
اعتقاد و عزم به استمرار و مداومت در استماع و قرات متدبرانه قرآن	۲۳
معرف شاخص‌های انس با قرآن	۲۳
پیامدهای انس با قرآن	۲۵
ترویج و فرهنگ‌سازی انس با قرآن	۲۸
باورهای مانع گسترش انس با قرآن	۲۹
اختصاص فهم قرآن به متخصصین و عدم امکان استفاده عموم از آن	۲۹
سخت بودن یادگیری خواندن، حفظ و مفاهیم قرآن	۳۰
جدی بودن قرآن به عنوان ارزش اثرگذار در تصمیم‌گیری‌های مدیریتی	۳۰
طرح میثاق با نور	۳۱
برنامه‌های ختم جمعی قرآن در محیط‌های آموزشی	۳۱
پخش زنده ختم قرآن کریم در ماه مبارک رمضان از صدا و سیما	۳۲
طرح نغمه‌های نورانی	۳۲

۳۲	حفظ موضوعی آیات قرآن
۳۲	طرح ۱۴۴۱ تا ۱۴۴۸
۳۳	جعبه ختم قرآن
۳۳	نرم‌افزار ختم قرآن
۳۳	فایل‌های قرآنی تلفن همراه
۳۴	راهکارهای ترویج انس با قرآن
۳۴	انس خانواده اقرآن
۳۵	انس با قرآن در محله
۳۶	انس با قرآن در محله‌های کاری
۳۶	انس با قرآن در محیط‌های آموزشی

فصل دوم

آشنایی با روش‌ها، مکاتب، تفسیری و تفسیر موضوعی قرآن

۳۹	مقدمه
۴۱	گرایش تفسیری
۴۲	سبک تفسیری
۴۳	گرایش‌های تفسیری
۵۶	سبک تفسیری

فصل سوم

رشد و تحول

۶۲	اصول روان‌شناسی رشد
۶۴	محیط

فصل چهارم

انگیزش و هیجان

۷۰	انگیزش یا انگیزه؟
۷۱	جایگاه انگیزش در روان‌شناسی
۷۱	موضوعات مورد توجه در روان‌شناسی انگیزش
۷۲	تغییر شدت انگیزه در طول زمان

۷۲	 سلسله مراتبی انگیزه‌ها
۷۲	 آگاهی انگیزه‌ها در سطح ناهوشیار
۷۳	 قابل کاربردی اصول انگیزش
۷۳	 نظریه تعیین هدف
۷۴	 حفظ انگیزش
۷۵	 جلوگیری از بی‌انگیزگی
۷۵	 نکات کلیدی
۷۶	 انگیزش هیجان
۷۶	 مرز میان انگیزش و هیجان
۷۷	 سوالات مشترک بین انگیزش و هیجان
۷۷	 تعیین‌کننده‌های انگیزش و هیجان
۷۸	 فیزیولوژی انگیزش

فصل پنجم

نگرش اجتماعی

۷۹	 ماهیت نگرش‌ها
۷۹	 کارکرد نگرش‌ها
۷۹	 تغییر نگرش‌ها
۸۰	 نگرش‌ها و رفتار
۸۰	 ماهیت نگرش‌ها
۸۱	 کارکرد نگرش‌ها
۸۲	 تغییر نگرش‌ها
۸۴	 نگرش‌ها و رفتار

فصل ششم

بهداشت روانی

۸۷	 بهداشت روانی محیط کار
۸۷	 تعریف بهداشت روانی در محیط کار
۸۸	 اصول بهداشت روانی در سازمان

- ۸۹ عوامل محیطی مؤثر بر سلامت کارکنان
- ۹۳ برای از بین بردن تعارض میان کار و زندگی، به کارفرمایان توصیه می‌شود
- ۹۳ برای حفظ تعادل میان کار و زندگی خانوادگی کارکنان باید
- ۹۴ راه‌های کنترل استرس

فصل هفتم

هوش و عقل

- ۹۵ تعریف لغوی عقل
- ۹۷ عقل در اصطلاح
- ۹۸ عقل در روایات اسلامی
- ۹۹ عقل در اصطلاح فیلسوفان و امان
- ۱۰۰ عقل در نزد عرفا
- ۱۰۱ رابطه عقل و دین یا رابطه عقل و وحی
- ۱۰۳ عوامل رشد و تکامل عقل
- ۱۰۸ تحلیل مفهوم هوش
- ۱۰۹ تحلیل مفهوم عقل
- ۱۱۰ عقل در لغت
- ۱۱۰ عقل در اصطلاح
- ۱۱۱ عقل در قرآن
- ۱۱۱ عقل در روایات
- ۱۱۲ عقل از دیدگاه اندیشمندان مسلمان
- ۱۱۴ مقایسه تحلیلی عقل و هوش

فصل هشتم

یادگیری و تغییر رفتار

- ۱۱۹ مقدمه
- ۱۲۰ تعاریف
- ۱۲۱ موارد استفاده از شیوه‌های تغییر رفتار

فصل نهم روان‌شناسی شخصیت

۱۳۱	مقدمه
۱۳۲	تعریف (شخصیت)
۱۳۳	عوامل مؤثر بر شکل‌گیری شخصیت
۱۴۳	زمان تأثیر عوامل
۱۴۶	میزان تأثیر عوامل

فصل دهم آسیب‌شناسی روانی

۱۵۱	مقدمه
۱۵۳	تعریف سلامت روان
۱۵۵	سلامت روان از دیدگاه ف.آ. و حمایت
۱۵۹	علل و عوامل بهداشت و سلامت روان

فصل یازدهم روان‌شناسی حیوانی

۱۶۷	مقدمه
۱۷۰	مفهوم عاطفه
۱۷۰	عواطف طبیعی اولی و عواطف ثانوی
۱۷۱	عواطف طبیعی
۱۷۲	قرآن و عواطف طبیعی مثبت
۱۷۳	شعور عاطفی و شعور عقلانی انسانی
۱۷۴	رابطه بین شعور عاطفی و شعور عقلانی
۱۷۴	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۱۷۷	کتاب‌نامه

پیش‌گفتار

تا کنون ابعاد مختلفی از اعجاز قرآن کشف شده است که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به اعجاز بیانی، اعجاز تفسیری و اعجاز علمی اشاره کرد. یکی از ابعاد اعجاز علمی قرآن، اعجاز روانشناختی قرآن می‌باشد؛ اعجاز روانشناختی قرآن یکی از ابعاد اعجاز علمی قرآن می‌باشد که از زوایای محلیف قابل ملاحظه است؛ نخست گزاره‌های روانشناختی قرآن که با بررسی بینش روانشناسی موجو در قرآن کریم صورت می‌گیرد. دوم از جهت استنباط نظام روانشناختی قرآن (با توجه به اهداف، اصول، روش‌ها، عوامل و موانع روانشناختی مطرح شده در قرآن) و سوم از جهت تأثیرات روانشناختی قرآن در مخاطبان که نمونه‌ای از آن در تأثیر موسیقایی قرآن حواصی می‌شود.

اما آنچه می‌توان اعجاز آن را با توجه به ضرورت مقبول اعجاز مطرح کرد، نظام روانشناختی یا بینش شگرف روانشناسی قرآن است که با نگاه کلی به همه آیات و استقرای تام موضوعات روانشناسی مطرح شده در قرآن استنباط می‌شود. تحول اعجاز‌آمیز روانی و روحی مخاطبان قرآن در اثر شنیدن آیات الهی نیز به‌سزودی است که ادعای اعجاز آن به صواب نزدیک‌تر است؛ زیرا در طول تاریخ بارها اتفاق افتاده و در قرآن نیز بدان اشاره شده است: «وَ إِذَا تُلِیْتُ عَلَیْهِمْ آیَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِیْمَانًا وَ عَلَی رَبِّهِمْ یَتَوَكَّلُونَ»^۱ (و هنگامی که آیات او بر آنان خوانده شود، ایمانشان افزون گردد؛ و تنها بر پروردگارشان توکل دارند). در این آیه با اشاره به رویکرد درمان روانشناختی عاطفی -

هیجان فرد دچار استرس، برقراری نوعی ارتباط عاطفی با دیگری (مانند درمانگر) یا منبع دارای قدرتی معنوی (مانند خداوند) را عامل تحولی شگرف در درمان مشکلات روحی - روانی معرفی می‌نماید.

قرآن همهٔ انگیزه‌های متعدد و متنوع را پذیرفته و آن‌ها را به عنوان غرایز یا فطرت مورد توجه قرار داده است. سپس با بیان آموزه‌ها و دستورهای کوشیده تا انسان با به کارگیری آن‌ها توازن و تعادل شخصیتی را در خود ایجاد نماید. قرآن خواهان ایجاد تعادل و کنترل، نه سرکوب انگیزه‌هاست؛ زیرا سرکوب انگیزه‌ها، بیرون راندن آن از حوزه آگاهی به سطح ضمیر ناخودآگاه و موجب فراهم شدن زمینه‌های بروز بیماری‌های روانی همچون اضطراب، ریزش در رفتار و ... می‌باشد؛ بنابراین، قرآن نمی‌گوید انگیزه‌های فطری را سرکوب کنید بلکه از ما می‌خواهد آن‌ها را کنترل کنیم و بر آن‌ها تسلط یابیم و طوری هدایتشان کنیم که تعادل شخصیتی خویش را حفظ نماییم؛ برای نمونه، خداوند می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِن ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَلَا تُلْهُوا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا»^۱ (ای مردم! از آنچه در زمین، حلال و پاکیزه است بخورید) و نیز می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحَرُّوا طَيِّبَاتٍ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ»^۲ (ای کسانی که ایمان آورده‌اید! چیزهایی پاک [نیکو] را که خدا برای شما حلال کرده است، ممنوع نسازید و از آن تجاوز ننمایید). قرآن کریم به بهداشت روانی در حوزه‌های فردی و اجتماعی پرداخته و آنچه در روانشناسی با عنوان بهداشت روانی مطرح می‌شود در آموزه‌های قرآنی قابل تطبیق با حوزه اخلاق است. به جرأت می‌توان ادعا کرد متدهای قرآنی برای درمان بیماری‌های روانی - اخلاقی بر دستاوردهای علم تجربی روانشناسی پیشی دارد.

اگرچه عمل به روش‌های درمانی قرآن برای بهداشت روانی فرد، بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی را که از بیماری‌های روانی - اخلاقی اجتماع ناشی شده است، حل خواهد کرد، ولی باید گفت قرآن به طور کلی، به هر دو مقوله فرد و اجتماع توجه داشته و برای هر کدام در قالب پیشگیری‌های اولیه و ثانویه و ثالثیه یا درمان، نسخه‌هایی تجویز نموده است.

۱. سوره بقره، آیه ۱۶۸.

۲. سوره مائده، آیه ۸۷ و نیز ر. ک: سوره نور، آیه ۳۲، سوره نساء، آیه ۳.